

PM Rotel I (Dnr KS 2025/791)

Betänkandet - Stärkt insyn i politiska processer (SOU 2025:52)

Remiss från Justitiedepartementet
Remisstid den 26 september 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Regeringen beslutade den 15 juni 2023 att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppgift att göra en översyn av nuvarande reglering om insyn i finansiering av politiska partier samt att överväga om det finns behov av en reglering som ställer krav på insyn i kontakter mellan politiska beslutsfattare och lobbyister. Kommittén antog namnet 2023 års insynskommitté (Ju 2023:07). I uppdraget ingick även att överväga om det bör införas särskilda krav på transparens och samtycke från enskilda medlemmar i samband med bidrag från organisationer på arbetsmarknaden till politiska partier. I ett tilläggsdirektiv skulle även kommittén ge förslag på hur en sådan författningsreglering med sådana krav skulle kunna se ut.

Justitiedepartementet har remitterat betänkandet *Stärkt insyn i politiska processer (SOU 2025:52)* till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att transparens och insyn i de politiska partiernas finansiering är en viktig del av att skapa ett förtroende för den demokratiska beslutsprocessen och har inga invändningar mot de förslag som kommittén föreslår gällande insynslagen. I övrigt bedömer stadsledningskontoret att förslagen inte berör den kommunala verksamheten och har därmed inga synpunkter på dem.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Utredningen föreslår en rad åtgärder för ökad insyn och transparens för att undvika att politiska partier påverkas via dold bidragsgivning. Dessa förslag har i kommittén behandlats i stor enighet så som är det normalt när det gäller demokratins spelregler. Även Stockholms stad tillstyrker dessa förslag i syfte att minska risken för korruption.

Kommittén har också av regeringen tvingats redovisa ett förslag på lagstiftning som majoriteten i kommittén konstaterar att det inte finns något behov av. Det avser krav på insyn och samtycke för medlem vid arbetsmarknadsorganisations bidrag till parti. Kommittén konstaterar i sitt betänkande att de ”har svårt att se hur en reglering skulle kunna utformas för att ge en medlem i arbetsmarknadsorganisation en verklig möjlighet att samtycka eller inte samtycka till att organisationen ger bidrag till ett parti, utan att regleringen ska kunna ifrågasättas från grundlagssynpunkt”.

En majoritet i kommittén (oppositionens ledamöter och den opolitiska ordföranden Mats Melin, tidigare justitieråd och ordförande i Högsta förvaltningsdomstolen) avstyrker därför förslaget men regeringsunderlagets ledamöter har reserverat sig och justitieministern har hållit öppet för att gå vidare med kommitténs minoritets förslag beroende på remissinstansernas synpunkter.

Det är därför angeläget att Stockholms stad tar tydlig ställning i frågan även om förslaget inte har direkt bäring på Stockholms stads verksamhet. Som stad har vi dock att värna våra medborgares grundläggande rättigheter. En sådan rättighet är föreningsfriheten och att föreningar får styras demokratiskt utan att staten reglerar deras rätt att fatta egna beslut. Konsekvensen av att staten tar sig rätten att besluta om vilka beslut en förening får fatta har betydligt mer långtgående principiella konsekvenser än vad Tidöpartiernas ledamöter i kommittén medger. Ett sådant beslut är också banbrytande för andra auktoritära ingrepp i medborgerliga fri- och rättigheter.

Stockholms stad avstyrker därför å det kraftigaste det av kommittén redovisade förslaget att i lag reglera arbetsmarknadsorganisationers rätt att fatta egna och demokratiska beslut även om det handlar om bidrag till politiska partier.

Stockholm den 17 september 2025

Karin Wanngård

Bilaga

Remiss - Betänkandet - Stärkt insyn i politiska processer (SOU 2025:52), dnr KS 2025/791-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Liberalerna ser de principiella problem som kan uppstå när lagstiftning riskerar att inskränka föreningsfriheten. Det är viktigt att värna föreningars rätt att själva fatta beslut utan statlig styrning. Samtidigt måste demokratins spelregler garantera att medborgarna har insyn i hur politiska partier finansieras, oavsett om stödet kommer från enskilda bidragsgivare eller genom andra organisationer. Det är också viktigt att fristående, fackliga och arbetsgivarorganisationer som väljer att ge bidrag till politiska partier är öppna gentemot sina egna medlemmar och regelbundet omprövar dessa beslut.

För Liberalerna är transparensen avgörande – både när det gäller extern finansiering och de processer som sker inom partiernas och de offentliga livets organisationer. Medborgarna ska kunna känna förtroende för att ekonomiska medel och viktiga tillsättningar hanteras på ett öppet och sakligt sätt. Det innebär också att tillsättningar bör präglas av bred förankring och inte uppfattas som beroende av tillfälliga majoriteter. Endast med verklig öppenhet kan tilltron till demokratins institutioner upprätthållas.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

Vi tillstyrker regeringens förslag om stärkt insyn samt ökad frivillighet i finansieringen av politiska partier. För att säkerställa en stark demokrati fri från anonym eller utländsk påverkan instämmer vi i betänkandets förslag om borttagen gräns för anonyma bidrag och förbud mot utländska bidrag. Vidare välkomnar vi utredningens lagförslag om stärkt samtycke för medlemmar i arbetstagarorganisationer som bidrar ekonomiskt till enskilda partier.

Fackföreningarnas organisatoriska särart som institution för arbetstagare – oaktat partifärg – går inte att likställa övriga frivilliga medlemsorganisationer, varför bidrag till politiska partier från fackrörelser förbjudits eller begränsats i flera andra europeiska länder. Det utgör ett demokratiskt dilemma att de 69 procent svenskar som idag är med i en fackförening finansierar ett parti som inte ens samlar stöd bland

hälften av dessa medlemmar. Socialdemokraternas alarmistiska ton gentemot regeringen är mot denna bakgrund anmärkningsvärd och deras girighet i synen på fackföreningsmedlemmarnas avgifter osmaklig.

Ärendet

Kommitténs uppdrag har haft två övergripande delar, dels insyn i finansiering av politiska partier och valkandidater och dels insyn i kontakter mellan politiska beslutsfattare och lobbyister. Dessutom ska kommittén ta ställning till om det bör införas särskilda krav på transparens eller samtycke från enskilda medlemmar i samband med bidrag från organisationer på arbetsmarknaden till politiska partier. Kommittén fick i ett tilläggsdirektiv i uppdrag att ta fram ett förslag till hur författningsreglering för sådana krav skulle kunna se ut, oavsett hur kommittén ställer sig till ett införande av sådana krav.

I betänkandet beskriver kommittén att utgångspunkten för förslagen är att försök till påverkan av politiska beslut av personer och organisationer är en del av demokratin. Det ingår i den demokratiska processen att personer och organisationer kan påverka innehållet i politiken även mellan val och det är viktigt att lagstiftningen inte upplevs förhindra eller försvåra ett sådant engagemang. Men det är även viktigt för tilliten till de politiska beslutsprocesserna att de är öppna, och att de uppfattas som så av medborgarna, så att de kan granskas och förstås. Allmänheten har ett berättigat intresse av att få information om vilka finansiella intressen som har kopplingar till politiska partier och kandidater.

I betänkandet föreslår kommittén att beloppsgränsen för förbudet mot anonyma bidrag ska tas bort. För närvarande får inte ett bidrag vara anonymt om bidraget överstiger 0,05 prisbasbelopp (2 940 kr för år 2025). Ett bidrag är anonymt om mottagaren inte känner till och inte heller utan betydande svårighet kan ta reda på bidragsgivarens identitet. Kommittén föreslår dock att den enklare hantering av bidrag som understiger 0,005 prisbasbelopp (294 kr för år 2025), som för närvarande finns reglerat, ska behållas. Förbudet mot anonyma bidrag ska även gälla politiska partiernas sidoorganisationer.

Bidrag som förmedlas av särskild insamlingsorganisation eller annan ska endast få tas emot om partiet får uppgift om ursprungliga givare. Detta innebär att bidrag som förmedlas av annan utan att uppgift lämnas om ursprungliga givares identitet, ska anses vara anonyma och otillåtna att ta emot. Bidrag får därmed inte tas emot från organ som har samlat in pengar utan att uppgift samtidigt lämnas om de personer som har lämnat bidrag till organet.

Förslaget innebär också att bidrag ska redovisas så långt det är möjligt och att redovisningsskyldigas ansvar att förhindra kringgåenden ska förtydligas samt att redovisningsskyldigheten ska utökas till att omfatta kostnader, tillgångar och skulder. Kommittén konstaterar att en redovisning som inkluderar kostnader, tillgångar och skulder skulle ge en mer komplett bild av vilka medel som politiska partier och kandidater använder i sin politiska verksamhet och hur de finansierar denna verksamhet. Lån kan vidare i väl så hög grad som bidrag riskera att försätta mottagaren i en beroendesituation i förhållande till givaren.

Vidare föreslås ett förbud mot utländska bidrag. Anledningen till förslaget om förbud är att förhindra att utländska stater eller andra aktörer ska kunna påverka svenska politiska val eller politisk opinionsbildning på ett otillbörligt eller dolt sätt. Definitionen av ett utländskt bidrag är bidrag från en fysisk person som inte är svensk medborgare eller folkbokförd i Sverige eller från en juridisk person som inte är svensk. Förbudet omfattar inte mindre bidrag som är avsedda att täcka utgifter i samband med internationellt partipolitiskt samarbete och bidrag från EU:s institutioner.

I övrigt behandlar betänkandet frågan om insyn och samtycke för medlem i arbetsmarknadsorganisations bidrag till parti samt insyn i kontakter mellan politiska beslutsfattare och aktörer som vill påverka beslut. Båda dessa ämnen berör områden som faller utanför Stockholms stads ansvarsområde.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att insyn i de politiska partiernas finansiering är en viktig del av att upprätthålla förtroendet för den demokratiska beslutsprocessen. I ett demokratiskt samhälle är transparens och förståelse för förutsättningarna för de politiska partierna en grundläggande beståndsdel. Betänkandet innehåller i det avseendet väl avvägda förslag och stadsledningskontoret har inga invändningar mot kommitténs förslag.

I övrigt bedömer stadsledningskontoret att förslagen inte berör den kommunala verksamheten och har därmed inga synpunkter på dem.